

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. De sufficienti proximo ad fidem, & salutem auxilio conclusio postrema.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

quia de negatione auxilij efficacia, plus satis misere, aut infelicitate homo à Deo deseritur: At iustat Vaquez cap. 2. num. 14. §. Respondere possit aliquis, de negatione auxilij, & gratie primæ efficacia ad primum bonum opus faciendum, vitandumque primum peccatum deferri à interpretatione hominem à Deo; quem tamen prius homo non deserit, aut deserit contra præfatam Patrum, & Tridentini sententiam. Respondetur tamen iuxta hanc interpretationem, agi in ea sententia de defectione propria eorum, quibus Deus iam adiuuat aliquomodo per gratiam suam, suæ iustificationem, ut primo loco Tridentini, si ne auxiliante, ut testimonio reliquis; defectione enim defectionem ab eo, cui aliquatenus coniunctus defector erat, proprietate sermonis significat ac proinde in negatione auxilij, primæque gratie efficacia locum defectionis propria non habet, in ordine seu materia gratie, cum nullam supponat Dei in eo ordine, & materia homini, cui denegatur Dei assistentia, & coniunctionem; sicut auxilij efficacia secundi denegatio ob prauum vsum primi sufficientis, quo Deus adiuuat peccatorem, quem vicerioris efficacia denegatione iuste, ut aiebat Fulgentius deserit Deus: ut sensus sit: Deus à nemine cui gratia, siue auxiliante, siue iustificante semel adiuuat, de negatione vicerioris auxilij efficacia discedit, nisi ob prauum vsum sufficientis prioris: quod ipse efficax sua culpa absolute non reddit, ac proinde iustificatus à Deo, & gratia ex causa, & occasione data à Deo ita deseritur. Tertio, Vaquez noster cap. 6. num. 35. §. Verba autem concilij, defectionem hanc Dei de gratia non quidem auxiliante præueniente, seu præueniente & operante sua siue ex se, & motu intentionali, sed de cooperante intelligit, quæ non conuenientibus se ad Deum deficit, iuxta Hugonem Victor. tract. 2. summ. sent. cap. 3. & 1. de sacram. p. 5. cap. 24. Quod si gratiam cooperantem respicit diuersam ab excitante, & præueniente, atque de se motu intentionali, & sua siue operante, ac circa voluntatem negotiantem pro priori ad huius determinationem intelligit, ut videtur inueneri male responderi ac interpretari: nam reuera gratia illa, ita ex se operans, & voluntatis determinationem præueniens, eademmet cooperans gratia Dei in eo, qui ei annuit & cooperatur, solaque denominatio ab eius, & voluntatis operatione, & cooperatione differens gratia, & auxilij eiusdem est.

3. Ea verò entitativa identitate auxilij, quod vtrique denominationi subiectum sæpe esse licet semper potest, admissa, solutio, & interpretatio solida est, & verissima: & qua tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. Prologium hoc Patrum, Deus neminem deserit, nisi prius ab ipso deseratur contra decreta prædeterminatiua actuum liberorum instruebamus etenim gratia, & auxilium Dei ita de se intentionali, & intentionali, ut intentionali sollicitans voluntatem ad eius consensum, & determinationem auiquam motione, & suasionem sua illam determinans, ad determinationem, & consensum voluntatis ipsius libertatis, arbitrioque, quoad vsum, & operationem despotice. Subditur, ac subiicitur (ut sæpe docuimus) ut ad identicam operationem, seu cooperationem (qua cooperans gratia, & auxilium cum voluntate sit, ac denominatur) ab eius voluntate, & arbitrio trahatur. Unde fit realiter formaliter verum sit, gratiam voluntati identice cooperari, vel non cooperari cum voluntate, non ex sui ad alterum determinationem sed ex arbitrio, & libertate voluntatis, cui eius determinatus vsum, & operatio, & non operatio auxilij, & gratie collatione ipsa à Deo permittitur, atque commissa fuit. Unde fit ut, quia voluntas pro suo arbitrio, & libertate auxilio gratie præuenientis sufficienti non annuit, & consentit, nec iuxta eius motionem intentionalem, & suasionem in bonum operatur, auxilium, & gratia sufficientis ipsi voluntati nec operetur in bonum, nec cooperans sit non autem contra, quia auxilium, & gratia non operatur in bonum, voluntatem in illud non operari, neque auxilio cooperari: ac subinde verum, certumque, prius nos gratia deficere, Deumque vocantem deferere, quam ipse, cuiusque gratia cooperans, & in cooperando nos deserat: quod expressè videtur vtrique Tridentinorum, sed maxime datis verbis ex cap. 1. in Dei auxilio firmissimam, neminem collocare omnes debent, utque, ut fidissimos, utissimoque ex parte sui præsidio, & adiutorio nostro, per quod, quominus bonum relinamus, & operemur nulla-

tenus stabit. Deus enim, nisi ipse illius gratia deferat, sicut cepti opus bonum auxilio præuenienti, quod nobis, quo ad vsum permittit, & committit, ita perficit operans velle & perficere, quoad totum, quod nostre potestatis, & voluntatis est, à cuius arbitrio, & libera determinatione auxilium ad illa sufficiens, & cum illa absolute potens, nequit resistere, quibus quidquid ex nisi & prius siue coniunctum siue separatim opponi possit euanesce; defectores autem plures, quos non deserit à Deo, ait Augustinus, de defectione explicata per non cooperationem non intelligitur qua iuxta hanc interpretationem omnis Deum deserens à Deo deseritur, & illud nisi vix exceptum habet, sed de defectione viceriori per denegationem auxilij efficacia, ut conuertantur quod pluribus tamen primo modo desertis Deus sæpe donat, illud Fulgentij: iuste deseritur à Deo, qui deserit Deum; non ita facilem habet explicationem de defectione à Deo per denegationem gratie cooperantis, si illud iuste defectionem à Deo ex motu, & merito defectionis Dei ab homine, cum negotio operationis hominis negationi cooperationis Dei identificeatur: quare defectione per denegationem auxilij vicerioris efficacia, ut conuertatur prius deserens, debere intelligi. Verum si iuste non accipitur proprie, & positum ex parte Dei deserentis, sed negatiue, & ex parte hominis deserentis, ut tantumdem valeat iniuste, atque absque vlla ratione, & inique contra Deum ager, & querere, quod Deus negatione cooperationis, seu cooperantis gratie ipsum deseruerit, cum eius negationis cooperationis Dei, & auxilij præuenientis præstia tota causa homo ipse fuerit, cuius voluntati, & arbitrio auxilij illius operatio, seu identica cooperatio fuit à Deo commissa, ut explicuimus. Et hic est apertus prosperi sensus responsione illa 15. ad obiectionem Vincentianam, ubi expresse ait, neminem à Deo boni possibilitate dispolari: id est penitentia absoluta ad bonum, quæ sufficienti, ut minimum, auxilio constituitur, sed qui se à Deo diuertit ipse sibi (non Deus, qui boni potentiam omnibus tribuit, sufficienti suo auxilio, ut minimum aditans, & velle bonum, & posse) (quod quidem in sensu diuino à peccato solummodo est) peccati admissione sibi abstulit.

4. Sed quamuis præfata Augustini, & Patrum testimonia eas satis probabiles expositiones habeant. Sunt Patrum, & præcipue Augustini, testimonia adeo difficilia, ut Doctores, eruditioresque Theologi probabilem desperent interpretationem, ne exclusionem adultorum à gratia auxilio, adhuc sufficienti, proximo ad fidem, & penitentiam per tempus aliquod vitæ, & vitæ suæ, nec momentaneum, sed notabile, exclusionem docuerint Isidorus de summo bono cap. 10. Nonnulli ita à Deo despicuntur, ut deplorare sua mala non possunt. Auxilio vero sufficienti possunt deplorare: ergo negatur eis à Deo auxilium sufficientis iuxta Isidorum. Secundo ponit illud despicuntur: valet enim idem, ac eum Deus, seu prouidentiam eorum in ordine ad salutem deponit, atque obicit. Quem admodum, & nos eorum, quæ despectui habemus curam omnem abicimus: illudque verbum à Deo hunc Dei de ipsorum salute neglectum, & incuriam totalem esse, adhuc de sufficientibus, ad penitentiam, eis prouideat, & Augustini verba expositionis quarundam propositionum in epistolam ad Rom. cap. 62. de Pharaone à nobis recitata sunt certam, 2. num. 8. pro aliquotum adultorum à gratia etiam sufficiente exclusionem, ac reprobationem videntissimam. Non ergo hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperauit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat, sed quia talem se præbuit, cui cor obduraretur. Vaquez noster testimonij huius solutionem, quam relinquit Augustinum (cuius in spectantibus ad gratiam fidissimus interpres, & discipulus est) sententia suæ haberet aduersum omnino desperat circa d. 97. c. 1. & c. 6. Daza vero insignis eius discipulus, magisque meus magister moralem quandam impossibilem credendi Pharaoni factam obdurationem cordis ob anteriora peccata ab Augustino assertam censet ob quam credendi, fideique defectus adeo minus peccatum fuerit respectu anterioris infidelitatis ad eam obdurationem, & moralem credendi impossibilitatem, ut illius comparatione sumpta, & spectata posterior infidelitas obdurati iam Pharaonis imputabilis non sit æstimanda; tametsi imputabilis in se solum, absque ea comparatione sumpta, & spectata absolute sit.

3. Dicendum nobis est auxilium sufficiens, etiam ad fidem vel penitentiam proximam, ac subinde ad salutem proximam, nonnullis adultis postquam ad vltum rationis peruenierunt (paucis tamen) in anteaكتور peccatorum poenam per notabile etiam tempus denegatis, eo exinde a gratia etiam sufficiente reprobati. Conferito Henrico, Abulensi, Gregorio, Caetano, Roffensi, Ruado, Tapper citatis certam, 2. num. 2. tamen ad duffer præcipuis magnificis meis, Gabrieli Valquez, & Didaco Azar, Valquiandisque reliquis. In rebus quippe, quæ ad gratiam Dei spectant, primum nulquamque humana pure autoritate defendendum præceptorem habeo Augustinum, qui ad Deo pro hac conclusione apertus stat, vt vidimus, & profundissimus, inegalissimisque eius vbiuis interpret Valquez fatetur. Probatur vltierius conclusio: quia in poenam peccatorum, in quibus præsertim reprobi aliquot diu obstinati vixerunt per breuissimum aliquot tempus aliquando teste Valquez auxilium sufficientibus etiam, & Deo priuatis, vel periculo imminuentis mortis tot intenti, vel eius metu, & horrore ita correpti, & attoniti, vt nihil de penitentia, atque animi salute cogitent, nec dum attendant, tamen si adfuit fideles, & Sacerdotes ipsi de peccatorum penitentia, & animi salute inclamantes: id quod denuntiatio capitalis sententia fanis, valentibusque profuris reis saepe contingere experti sape sumus, qui eos vt bene, & salubriter ad subeundam mortem disponerent iuuimus: vt miram præ certæ mortis horrore attoniti penitentia, & salutarium aliorum exhortatione, nescio an audiant certe non attendant: & in vtriusque stuporis vel omnimodæ ad mortem imminuentem digerentis tempus non instantaneum moraliter ad huc sed notabile, quadrantis, horæ, & dici quantum integri esse experimur, in quo cogitatio, & auxilium sufficiens proxime ad penitentiam, & salutem nec habet locum, nec habere potest: ergo si is horrore, & totalis ad imminuentem mortem attentio cum sufficiente cogitatione, & auxilio ad salutem impossibilis per totum illud spatium in anteaكتور peccatorum poenam, immo plurium dierum præteritis, & habitualis amnesia donetur, diu multumque in via, ac vita sufficientis etiam, auxilij proximi denegatio improbus, reprobisque punietur, & iustissime punietur vt Augustinus aiebat. Dices quæstionem non esse de stupidis, amebus, aut alio totaliter attentis, arborisque, quin de salute, & penitentia cogitent, sed cum in ea cogitatione sit auxilium sufficiens, quæstio tua ineptissima erit; an scilicet homo cum auxilio sufficienti proximo ad salutem, cum illud habet, carere illo possit? et an duo contradictoria possint esse simul? & tu sane ipse fateri debes per breuissimum tempus ex totali animi ad illa diuersione, atque obliuione salutis peccatores reprobos moribus auxilij sufficientis cum de auersione, & obliuione impossibilis denegatione a Deo puniri, ac subinde damnari. Secundo impossibilitas illa cogitandi de salute amplius per amensiam, & stuporem habitalem, quantumvis diuturnam vltque ad vitam finem a Deo immixta in penam peccati continet voluntatem Dei, vt nihil cogitet de salute, atque, si ea non immixta impossibilitate vellet, vt nihil toto illo tempore cogitaret in anteaكتور peccatorum, & ob-

6. Secundo probatur conclusio ex 1. ad Rom. 2.2. verbis illis dicit certam. 1. num. 7. quibus dicitur de Ethnicis, qui cum (Philosophi) Deum cognoverint, non sicut Deum glorificantur, nec gratias agunt, sed nequeverunt in cogitationibus suis. (in his) naturam esse infirmam, et infirmis cor eorum: dicentes enim se esse sapientes facti sunt; et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominum. Et voluerunt, & quadrupedem & serpentinam, quod tradidit illos Deus in desideria sensus erroris immunditatis, ut contumeliosi turpitudinem afficeret corpora sua in semetipsis eorum vero abominatiorum enumeratis subdit. Et sicut non probatur: Deum locum in notitia, tradidit illos Deum in reprobam sententiam, quod tantumdem valet, atque obsecratum esse cor infirmum eorum, id est permissi sunt a Deo in errorem inanimabiliter cadere, ut nulla eis ratio detineret appareat, quae principium resipiscendi efficeret: postea, cum idololatram, tum vitiaque quae ipsoeiusdem sensu passionibus aguntur non solum peccata non eis esse licita, ut eis iam licita, ut bene Cornelius notat explicat illud in reprobam sententiam. Vbi ergo cum errores, & iudicio hoc cogitatio, & auxilium sufficientes redderet, ostenditque verum Deum, & penitentiam de peccatis prout in eis ethnicis consistere: ergo ob peccata sua & gratia, etiam sufficienti proxima ad salutem reprobati dei, Deo fuerunt, & iuxta Paulum exclusi. Et exanimis hoc modo obsecratum cor Pharaonis, inique in reprobam sententiam a Deo traditur, creditque vero humiliter acquiescit, cum semper Moysis figura, & miracula sui magnitudinis, excellentia, & notioritate, & multitudine Moysen figura, longe superaret; alia vero ratione non credere non potuisset absolute, ac provident fuisse ab auxilio sufficienti proximo ad fidem, obedientiam Dei, ac penitentiam reprobatorum, atque in anterioris oblationis penam a Deo exclusum, aliunde Augustinus docet. Necpe ex animi, & voluntatis oblatione ad non credendum obediendum, ac ponendum de peccatis quae a Deo efficax esse potest, ut eis etiam figura prout moveri à praeconepro proposito infidelitatis, inobedientiae &c. cogitationibus credenti, obediens, laboris absolute non possit, ac praevident in circumstantiis sufficientes proxime ad eos actus, & salutem Pharaonis ita in actu iam secundo ex parte sui obdurato, non firmitate, quae ante oblationem, & obsecratum illud populum sufficientes fuerunt, & provide hoc quoque populum in se imputabile ad culpam sui infidelitatis, & inobedientiae cuiusmodi propositum sufficeret, non in se, in illo, ut in causa, fuerunt impubiles. Cum autem etiam ac oblatione, & obsecratione Pharaonis ex parte sua, & propositi praeconepro non obtinere non solum sufficientes alia cogitationes, ut ab eo absolute posses, sed efficaces etiam Deo suppetere, atque in eius omnipotentia clauderentur: vixitque Pharaonem prout peccata illius propositi, & oblationis libere cum diu perleverantur, iustissima, & si gaussima, fuit.

77. Sed opponit Valquez non fidem penitentium ac salutem, esse absolute esse à Deo positi (aliqui enim collatio gratia non foret) ad factu in adultis aliquid fuisse credendum. Et de revelatione, de eius bonitate, benignitate, & misericordia, nequit: ac nulla de eo revelatio est: fin ostendat (inquit) nobis Augustinus vrbium significaturum, aut Apostolica traditionis ad ipsum, & quod vsque in excellentia Dei perulgate, ac de revelatione extet: immò vtrò de opposito videretur uelutario extare ex vera, & seruaque salutis omnium ad vltorum praefertim) voluntate, ac desiderio videretur sacramentum scripturarum expresse: vt de promissionibus auxilij, & gratiae remore faltem sufficiens respiciat adulterum dicebamur, arguebamusque certum, & manifestum nulli dubio, in quocunque statu vis ac vice fuisse negatum à Deo de facto est auxilium, & gratia proxima

sufficiens ad fidem penitentiam, & salutem. Nihil probat argumentum. Esi enim de Deo, eiusque bonitate solummodo inspecta, & salutis omnium desiderio, ita sane iudicare, ac credere debeamus, ut in potestate ad dei cuiusvis ipsius salutem absolute posuerit, ac proinde, quod eam non assequatur, penes ipsum demum absolute fuerit, ac non penes Deum, idque absque prouisione auxilij sufficientis à Deo præstiti sit impossibile; tamen collatione auxilij sufficientis remotè, ut honestè operetur adultus, sicque ad proximiora, & proximiora recipienda perueniat, satis à Deo præstatur, cum autem remoto illo auxilio, quo reliqua bono arbitrij sui usu posset acquirere, abutens peccat, atque vltioribus ad salutem proximioribus se indignum reddit, iam non sola Dei bonitas, & benignitas, salutisque adulti voluntas, & desiderium ad gratiæ auxilij collationem Dei menti oberrant; sed indignitas etiam peccatoris ob quam gratia omni proximiori, proximiori ad salutem non obstante Dei bonitate, nullaue eius derogatione, & iniuria, iustissime poterit priuari, de factoque in sententia Vasquez per tempus, saltem breues, reprobi nonnulli ad vitæ extremum priuantur, barbarique plures, quibus veri Dei, & fidei lux ob antea peccata contra naturæ rationis dictamen, nunquam affluisse, & paruulorum absque baptismo obuentum salutem ex ea etiam bonitate verè, ac serio desiderat, & tamen eorum pluribus de remedio sufficienti, adhuc remotius, ad salutem Deus in Vasquez sententia non prouidet, ut videmus Sat ergo bonitati, & desiderio verò, ac serio salutis adultorum erit remoti auxilij prouisio, ex qua industria, bonoque usu ad proximiora & proximiora, fidei, iustificationis, & salutis possit peruenire. Opponunt à ratione Vasquez, & allectæ, siue gratia sufficiente nec boni moraliter quidquam agere possumus, nec quidquam moralis mali vitare potestatem adhuc antecedente: ergo, cui Deus auxilium, etiam sufficiens, denegauerit non poterit peccare. Concedit consequentiam Augustinus in Pharaone, concedereque debent obiectantes in reprobis peccatoribus, qui ad alia toti intenti nihil de penitentia, & animi salute cogitantes obeunt diem. Sed de antecedenti magna nobis disceptatio futura tom. 11 de ente supernaturali controu. de gratia auxiliante, aliunde, quam hæcenus fuerit, antecedens illud à Doctoribus, in vtramque partem versatum: pendet enim eius decisio ex ea questione: an notitia legis, quatenus ad inducendam obligationem præcise requiritur, sit gratia aliquo modo supernaturalis, & per Christum: quam magister meus Daza multa eruditione, & ingenio excitauit, atque illustrauit.

QVÆSTIO III.

De essentia reprobationis à gratia communiter acceptæ à Theologis, & prædestinationi omnino aduersantis.

Reprobationem à gratia omnino, & quasi à diametro, & contrariè prædestinationi aduersam, eam appello, quæ à gratia solum efficaci exclusio, & reprobatio est: quemadmodum prædestinatio gratiæ solummodo efficacis preparatio in diuina præsentia, & voluntate est: atque eo sensu & acceptione de reprobatione à Theologis communius, magisque ex instituto disputatur, quam de reprobatione à gratia etiam sufficiente: quare eo sensu acceptæ reprobationis explicanda hic essentia, & ut aiunt quiditas ex instituto erit, tamen obiter / tanquam de re facilius de essentia reprobationis à sufficienti etiam gratia dicetur.

Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

CERTAMEN I.

Reprobationis à gratia, etiam sufficiente, essentia statuitur: atque ad propriæ reprobationis essentiam statuendam notata.

Cum reprobationis essentia actum liberæ voluntatis Dei de gratia, siue sufficiente, siue efficaci, deneganda rationali creaturæ, ut minimum includat, neque, acque nisi ex scientia aliqua cum gratiæ deneganda, cum creaturæ, cui deneganda gratia est, à Deo haberi de vtraque reprobatione examinandum erit, quamnam scientiam, vel denegandæ gratiæ, vel rationalis creaturæ, cui deneganda alterutra gratia est includat, vel essentialiter supponat: ad eum modum, quo de prædestinationis essentia agentes examinabamus. Quocirca triplicis Dei scientiæ circa obiectum vtrumvis retrahendâ hic memoria erit: simplicis intelligentiæ quæ, & subiecti reprobandi à gratia possibilitas, atque item possibilitas gratiæ, & essentialis eius, ac intrinseca ad salutem conducentia repræsentetur. Visionis item, qua vtriusque absoluta existentia à Deo cognoscitur, media, quid futurum, essi contingenter & libere in creatura, & à creatura rationali determinate sit, Deo innoscitur: & scientiam visionis de absoluta gratiæ existentia; vel eius absoluta negatione ad neutram reprobationem, siue ut eius constitutum, siue ut quid præsuppositum, requiri perspicuum est: siquidem neutrius gratiæ existentia absoluta est, quare neque visionis scientia, sed potius absolute negationis visio: quæ cum voluntatem absolutam non conferendi gratiam creaturæ illi rationali, qua voluntate reprobatio à gratia, vel adequatè, vel saltem, completiue constituitur, nequit reprobationem à gratia constitutare, neque ad illam supponi.

2. De scientia autem simplicis intelligentiæ creaturæ rationalis scientia ad vtramque reprobationem à gratia supponi, non autem ipsam ingredi æque certum est. Supponi quidem: quia, cum voluntas Dei à gratia alterutra excludendi, ac reprobandi, ex quocunque motiuo à Deo habeatur, libera Deo sit, & chimæra omnis, seu impossibile se ipso ab existentia & subinde possibilitate recipiendi gratiam sit exclusum, nec ex libera Dei voluntate pendeat, ut ab ea excludatur, sit scientiam simplicis intelligentiæ de possibilitate creaturæ rationalis ab alterutra gratia reprobandæ, atque excludendæ ad voluntatem liberam Dei de eius exclusione, & (quod idem est) reprobationem prærequirit: Dices id non inferri: sed solum scientiam de creaturæ excludendæ à gratia, & reprobandæ impossibilitate non posse ad reprobationem præsupponi, satis tamen esse præsupponi scientiam de creatura reprobanda præscindentem ab eius possibilitate ut à gratia alterutra eam velit Deus excludere: contra verò, quia nequit non creatura reprobanda à gratia im particulari secundum suam entitatem physicam & metaphysicam id est coniunctionem, & complexum metaphysicum omnium suorum prædicatorum essentialium à supremo genere vsque ad individuale inclusus prænosci, alioqui non hæc creatura sed vel alia, vel nulla à gratia excludetur, atque in entitate hæc physica, & metaphysica ex his omnibus prædicatis metaphysicè essentialiter constare creaturæ stat ipsius possibilitas essentialiter, & à nobis etiam impræcindibiliter inclusa sicut in coniuncto prædicatorum chimære essentialis, & impræcindibilis impossibilitas ipsius: ergo nequit esse nisi chimærica scientia Dei de creatura hæc ab eius possibilitate præscindens. Secundo ex parte voluntatis huius liberæ Dei excludendi hæc creaturam à gratia confutatur euasio. Est siquidem voluntas efficax priuationis eius à gratia, quæ nisi ex possibilitate, cum priuationis, tum subiecti quod possit gratiam habere, & priuationem pati haberi à Deo reprobatur.

KKK